

فهرست

.....	7
قانون اساسی افغانستان.....	7
فصل اول.....	8
دولت.....	8
ماده اول:.....	8
ماده دوم:.....	8
ماده سوم:.....	8
ماده چهارم:.....	8
ماده پنجم:.....	9
ماده ششم:.....	9
ماده هفتم:.....	9
ماده هشتم:.....	10
ماده نهم:.....	10
ماده دهم:.....	10
ماده یازدهم:.....	10
ماده نوزدهم:.....	10
ماده سیزدهم:.....	11
ماده چهاردهم:.....	11
ماده پانزدهم:.....	11
ماده شانزدهم:.....	12
ماده هفدهم:.....	12
ماده هجدهم:.....	12
ماده نوزدهم:.....	13
ماده بیستم:.....	13
ماده بیست و یکم:.....	13
فصل دوم.....	14
حقوق اساسی و وجایب اتباع.....	14
ماده بیست و دوم:.....	14
ماده بیست و سوم:.....	14
ماده بیست و چهارم:.....	14
ماده بیست و پنجم:.....	14

ماده بیست و ششم:	15
ماده بیست و هفتم:	15
ماده بیست و هشتم:	15
ماده بیست و نهم:	16
ماده سی ام:	16
ماده سی و یکم:	16
ماده سی و دوم:	17
ماده سی و سوم:	17
ماده سی و چهارم:	17
ماده سی و پنجم:	17
ماده سی و ششم:	18
ماده سی و هفتم:	18
ماده سی و هشتم:	19
ماده سی و نهم:	19
ماده چهلم:	19
ماده چهل و یکم:	20
ماده چهل و دوم:	20
ماده چهل و سوم:	21
ماده چهل و چهارم:	21
ماده چهل و پنجم:	21
ماده چهل و ششم:	21
ماده چهل و هفتم:	22
ماده چهل و هشتم:	22
ماده چهل و نهم:	22
ماده پنجاهم:	23
ماده پنجاه و یکم:	23
ماده پنجاه و دوم:	23
ماده پنجاه و سوم:	24
ماده پنجاه و چهارم:	24
ماده پنجاه و پنجم:	24
ماده پنجاه و ششم:	25
ماده پنجاه و هفتم:	25
ماده پنجاه و هشتم:	25

.....ماده پنجاه و نهم:	25
.....فصل سوم	26
.....رئیس جمهور	26
.....ماده شصت:	26
.....ماده شصت و یکم:	26
.....ماده شصت و دوم:	27
.....ماده شصت و سوم:	28
.....ماده شصت و چهارم:	28
.....ماده شصت و پنجم:	30
.....ماده شصت و ششم:	30
.....ماده شصت و هفتم:	30
.....ماده شصت و هشتم:	31
.....ماده شصت و نهم:	32
.....ماده هفتادم:	32
.....فصل چهارم	33
.....حکومت	33
.....ماده هفتاد و یکم:	33
.....ماده هفتاد و دوم:	33
.....ماده هفتاد و سوم:	33
.....ماده هفتاد و چهارم:	34
.....ماده هفتاد و پنجم:	34
.....ماده هفتاد و ششم:	35
.....ماده هفتاد و هفتم:	35
.....ماده هفتاد و هشتم:	35
.....ماده هفتاد و نهم:	35
.....ماده هشتادم:	36
.....فصل پنجم	36
.....شورای ملی	36
.....ماده هشتاد و یکم:	36
.....ماده هشتاد و دوم:	36
.....ماده هشتاد و سوم:	37
.....ماده هشتاد و چهارم:	37
.....ماده هشتاد و پنجم:	38

ماده هشتاد و ششم:.....	39
ماده هشتاد و هفتم:.....	39
ماده هشتاد و هشتم:.....	39
ماده هشتاد و نهم:.....	39
ماده نودم:.....	39
ماده نود و یکم:.....	40
ماده نود و دوم:.....	40
ماده نود و سوم:.....	41
ماده نود و چهارم:.....	41
ماده نود و پنجم:.....	41
ماده نود و ششم:.....	42
ماده نود و هفتم:.....	42
ماده نود و هشتم:.....	43
ماده نود و نهم:.....	43
ماده صدم:.....	44
ماده یکصد و یکم:.....	44
ماده یکصد و دوم:.....	44
ماده یکصد و سوم:.....	45
ماده یکصد و چهارم:.....	45
ماده یکصد و پنجم:.....	46
ماده یکصد و ششم:.....	46
ماده یکصد و هفتم:.....	46
ماده یکصد و هشتم:.....	46
ماده یکصد و نهم:.....	47
فصل ششم.....	47
لویه جرگه.....	47
ماده یکصد و دهم:.....	47
ماده یکصد و یازدهم.....	47
ماده یکصد و دوازدهم:.....	48
ماده یکصد و سیزدهم:.....	48
ماده یکصد و چهاردهم:.....	48
ماده یکصد و پانزدهم:.....	48
فصل هفتم.....	49

قضاء.....	49
ماده یکصد و شانزدهم:.....	49
ماده یکصد و هفدهم:.....	49
ماده یکصد و هجدهم:.....	50
ماده یکصد و نوزدهم:.....	50
ماده یکصد و بیستم:.....	51
ماده یکصد و بیست و یکم:.....	51
ماده یکصد و بیست و دوم:.....	51
ماده یکصد و بیست و سوم:.....	51
ماده یکصد و بیست و چهارم:.....	52
ماده یکصد و بیست و پنجم:.....	52
ماده یکصد و بیست و ششم:.....	52
ماده یکصد و بیست و هفتم:.....	52
ماده یکصد و بیست و هشتم:.....	53
ماده یکصد و بیست و نهم:.....	53
ماده یکصد و سی ام:.....	53
ماده یکصد و سی و یکم:.....	54
ماده یکصد و سی و دوم:.....	54
ماده یکصد و سی و چهارم:.....	55
ماده یکصد و سی و پنجم:.....	55
فصل هشتم.....	55
اداره.....	55
ماده یکصد و سی و ششم:.....	55
ماده یکصد و سی و هفتم:.....	56
ماده یکصد و سی و هشتم:.....	56
ماده یکصد و سی و نهم:.....	56
ماده یکصد و چهلم:.....	57
ماده یکصد و چهل و یکم:.....	57
ماده یکصد و چهل و دوم:.....	57
فصل نهم.....	58
حالت اضطرار.....	58
ماده یکصد و چهل و سوم:.....	58
ماده یکصد و چهل و چهارم:.....	58

.....ماده یکصد و چهل و پنجم:	58
.....ماده یکصد و چهل و ششم:	59
.....ماده یکصد و چهل و هفتم:	59
.....ماده یکصد و چهل و هشتم:	59
.....فصل دهم	60
.....تعدیل	60
.....ماده یکصد و چهل و نهم:	60
.....ماده یکصد و پنجاهم:	60
.....فصل یازدهم	61
.....احکام متفرقه	61
.....ماده یکصد و پنجاه و یکم:	61
.....ماده یکصد و پنجاه دوم:	61
.....ماده یکصد و پنجاه و سوم:	61
.....ماده یکصد و پنجاه و چهارم:	61
.....ماده یکصد و پنجاه و پنجم:	62
.....ماده یکصد و پنجاه و ششم:	62
.....ماده یکصد و پنجاه و هفتم:	62
.....فصل دوازدهم	63
.....احکام انتقالي	63
.....ماده یکصد و پنجاه و هشتم:	63
.....ماده یکصد و پنجاه و نهم:	63
.....ماده یکصد و شصتم:	64
.....ماده یکصد و شصت و یکم:	64
.....ماده یکصد و شصت و دوم:	65

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت
دولت جمهوری اسلامی افغانستان

د افغانستان اساسي قانون قانون اساسی افغانستان

قانون اساسی افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

فصل اول

دولت

ماده اول:

افغانستان، دولت جمهوري اسلامي، مستقل، واحد و غير قابل تجزيه مي باشد .

ماده دوم:

دين دولت جمهوري اسلامي افغانستان، دين مقدس اسلام است .

پيروان ساير اديان در پيروي از دين و اجراي مراسم ديني شان در حدود احكام قانون آزاد مي باشند .

ماده سوم:

در افغانستان هيچ قانون نمي تواند مخالف معتقدات و احكام دين مقدس اسلام باشد .

ماده چهارم:

حاکمیت ملی در افغانستان به ملت تعلق دارد که به طور مستقیم یا وسط نمایندگان خود آن را اعمال می کند .

ملت افغانستان عبارت است از تمام افرادی که تابعیت افغانستان را دارا باشند .

ملت افغانستان متشکل از اقوام پشتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن، بلوچ، پشه یی، نورستانی، ایماق، عرب، قرغیز، قزلباش، گوجر، براهوی و سایر اقوام می باشد .

بر هر فرد از افراد ملت افغانستان کلمه افغان اطلاق می شود .

هیچ فرد از افراد ملت از تابعیت افغانستان محروم نمی گردد .

امور مربوط به تابعیت و پناهندگی توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده پنجم:

تطبيق احكام اين قانون اساسي و ساير قوانين، دفاع از استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی و تأمین امنیت و قابلیت دفاعی کشور از وظایف اساسی دولت می باشد .

ماده ششم:

دولت به ایجاد یک جامعه مرفه و مترقی بر اساس عدالت اجتماعی، حفظ کرامت انسانی، حمایت حقوق بشر، تحقق دموکراسی، تأمین وحدت ملی، برابری بین همه اقوام و قبایل و انکشاف متوازن در همه مناطق کشور مکلف می باشد .

ماده هفتم:

دولت منشور ملل متحد، معاهدات بین الدول، میثاق های بین المللی که افغانستان به آن ملحق شده است و اعلامیه جهانی حقوق بشر را رعایت می کند .

دولت از هر نوع اعمال تروریستی، زرع و قاچاق مواد مخدر و تولید و استعمال مسکرات جلوگیری می کند .

ماده هشتم:

دولت سياست خارجي کشور را بر مبناي حفظ استقلال، منافع ملي و تماميت ارضي و عدم مداخله، حسن همجوارِي، احترام متقابل و تساوي حقوق تنظيم مي نمايد .

ماده نهم:

معادن و ساير منابع زير زميني و آثار باستاني ملكيت دولت مي باشند .
حفاظت و اداره املاك دولت و طرز استفاده درست از منابع طبيعي و ساير املاك عامه توسط قانون تنظيم مي گردد .

ماده دهم:

دولت، سرمايه گزاريهها و تشبثات خصوصي را مبتني بر نظام اقتصاد بازار، مطابق به احكام قانون، تشويق، حمايت و مصونيت آن ها را تضمين مي نمايد .

ماده يازدهم:

امور مربوط به تجارت داخلي و خارجي، مطابق به ايجابات اقتصادي کشور و مصالح مردم ، توسط قانون تنظيم ميگردد .

ماده دوازدهم:

دافغانستان بانک، بانک مركزي دولت و مستقل مي باشد .
نشر پول و طرح و تطبيق سياست پولي کشور، مطابق به احكام قانون، از صلاحيت بانک مركزي مي باشد .

بانک مرکزی در مورد چاپ پول با کمیسیون اقتصادی ولسی جرگه مشوره می نماید .

تشکیل و طرز فعالیت این بانک توسط قانون تنظیم می شود .

ماده سیزدهم:

دولت برای انکشاف صنایع، رشد تولید، ارتقای سطح زندگی مردم و حمایت از فعالیت‌های پیشه وران، پروگرام‌های مؤثر طرح و تطبیق می نماید .

ماده چهاردهم:

دولت برای انکشاف زراعت و مالداري، بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و معیشتی دهقانان و مالداران و اسکان و بهبود زندگی کوچیان، در حدود بنیه مالی دولت، پروگرام‌های مؤثر طرح و تطبیق می نماید .

دولت به منظور تهیه مسکن و توزیع ملکیت‌های عامه برای اتباع مستحق، مطابق به احکام قانون و در حدود امکانات مالی، تدابیر لازم اتخاذ می نماید .

ماده پانزدهم:

دولت مکلف است در مورد حفظ و بهبود جنگلات و محیط زیست تدابیر لازم اتخاذ نماید .

ماده شانزدهم:

از جمله زبانهای پشتو، دري، ازبکي، ترکمني، بلوچي، پشه يي، نورستاني، پاميري و ساير زبانهاي رایج در کشور، پشتو و دري زبانهاي رسمي دولت مي باشند .

در مناطقيکه اکثريت مردم به يکي از زبانهاي ازبکي، ترکمني، پشه يي، نورستاني، بلوچي و يا پاميري تکلم مي نمايند آن زبان علاوه بر پشتو و دري به حيث زبان سوم رسمي مي باشد و نحوه تطبيق آن توسط قانون تنظيم مي گردد .

دولت براي تقويت و انکشاف همه زبانهاي افغانستان پروگرامهاي مؤثر طرح و تطبيق مي نمايد .

نشر مطبوعات و رسانه هاي گروهی به تمام زبانهاي رایج در کشور آزاد مي باشد .

مصطلحات علمي و اداري ملي موجود در کشور حفظ مي گردد .

ماده هفدهم:

دولت براي ارتقاي معارف در همه سطوح، انکشاف تعليمات ديني، تنظيم و بهبود وضع مساجد، مدارس و مراکز ديني تدابير لازم اتخاذ مي نمايد .

ماده هجدهم:

مبدأ تقويم کشور بر هجرت پيغمبر اکرم (ص) استوار است .

مبنای کار ادارات دولتي تقويم هجري شمسي مي باشد .

روزهای جمعه، ۲۸ اسد و ۸ ثور تعطیل عمومی است. سایر رخصتی‌ها توسط قانون تنظیم می‌گردد.

ماده نهم:

بیرق افغانستان مرکب است از: سه قطعه با رنگهای سیاه، سرخ و سبز که به صورت عمودی، به اندازه های مساوی، از چپ به راست، در کنار هم واقع شده، عرض هر رنگ برابر نصف طول آن است و در وسط آن نشان ملی افغانستان قرار دارد.

نشان ملی افغانستان عبارت از محراب و منبر به رنگ سفید می‌باشد که در دو گوشه آن دو بیرق و در وسط آن در قسمت فوقانی، کلمه مبارک لا اله الا الله محمد رسول الله و الله اکبر و اشعه خورشید در حال طلوع و در قسمت تحتانی آن تاریخ ۱۲۹۸ هجری شمسی و کلمه افغانستان، جا داشته و از دو طرف باخوشه های گندم احاطه شده است.

طرز استفاده از بیرق و نشان ملی توسط قانون تنظیم می‌گردد.

ماده بیستم:

سرود ملی افغانستان به زبان پشتو و با ذکر الله اکبر و نام اقوام افغانستان می‌باشد.

ماده بیست و یکم:

پایتخت افغانستان شهر کابل می‌باشد.

فصل دوم

حقوق اساسي و وجايب اتباع

ماده بيست و دوم:

هر نوع تبعيض و امتياز بين اتباع افغانستان ممنوع است .

اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون داراي حقوق و وجايب مساوي مي باشند .

ماده بيست و سوم:

زندگي موهبت الهي و حق طبيعي انسان است. هيچ شخص بدون مجوز قانوني از اين حق محرومني گردد .

ماده بيست و چهارم:

آزادي حق طبيعي انسان است. اين حق جز آزادي ديگران و مصالح عامه که توسط قانون تنظيم مي گردد، حدودي ندارد .

آزادي و کرامت انسان از تعرض مصون است .

دولت به احترام و حمايت آزادي و کرامت انسان مکلف مي باشد .

ماده بيست و پنجم:

برائت ذمه حالت اصلي است .

متهم تا وقتی که به حکم قطعی محکمه با صلاحیت محکوم علیه قرار نگیرد، بی گناه شناخته می شود .

ماده بیست و ششم:

جرم یک عمل شخصی است .

تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمی کند .

ماده بیست و هفتم:

هیچ عملی جرم شمرده نمی شود مگر به حکم قانونی که قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد .

هیچ شخص را نمی توان تعقیب، گرفتار و یا توقیف نمود مگر بر طبق احکام قانون .

هیچ شخص را نمی توان مجازات نمود مگر به حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانونی که قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد .

ماده بیست و هشتم:

هیچ یک از اتباع افغانستان به علت اتهام به جرم، به دولت خارجی سپرده نمی شود مگر بر اساس معامله بالمثل و پیمان های بین الدول که افغانستان به آن پیوسته باشد .

هیچ افغان به سلب تابعیت و یا تبعید در داخل یا خارج افغانستان محکوم نمی شود .

ماده بیست و نهم:

تعذیب انسان ممنوع است .

هیچ شخص نمی تواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگرچه تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزا باشد، به تعذیب او اقدام کند یا امر بدهد .

تعیین جزایی که مخالف کرامت انسانی باشد، ممنوع است .

ماده سی ام:

اظهار، اقرار و شهادتی که از متهم یا شخص دیگری به وسیله اکراه به دست آورده شود، اعتبار ندارد .

اقرار به جرم عبارت است از اعتراف متهم با رضایت کامل و در حالت صحت عقل، در حضور محکمه با صلاحیت .

ماده سی و یکم:

هر شخص می تواند برای دفع اتهام به مجرد گرفتاری و یا برای اثبات حق خود، وکیل مدافع تعیین کند .

متهم حق دارد به مجرد گرفتاری، از اتهام منسوب اطلاع یابد و در داخل میعاد که قانون تعیین می کند در محکمه حاضر گردد .

دولت در قضایای جنایی برای متهم بی بضاعت وکیل مدافع تعیین می نماید .

محرمیت مکالمات، مراسلات و مخابرات بین متهم و وکیل آن، از هر نوع تعرض مصون می باشد .

وظایف و صلاحیت های وکلای مدافع توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده سی و دوم:

مدیون بودن شخص موجب سلب یا محدود شدن آزادی وی نمی شود .

طرز و وسایل تحصیل دین توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده سی و سوم:

اتباع افغانستان حق انتخاب کردن و انتخاب شدن را دارا می باشند .

شرایط و طرز استفاده از این حق توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده سی و چهارم:

آزادی بیان از تعرض مصون است .

هر افغان حق دارد فکر خود را به وسیله گفتار، نوشته، تصویر و یا وسایل دیگر، با رعایت احکام مندرج این قانون اساسی اظهار نماید .

هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون، به طبع و نشر مطالب، بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی، بپردازد .

احکام مربوط به مطابع، رادیو و تلویزیون، نشر مطبوعات و سایر وسایل ارتباط جمعی توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده سی و پنجم:

اتباع افغانستان حق دارند به منظور تامین مقاصد مادی و یا معنوی، مطابق به احکام قانون، جمعیتها تاسیس نمایند .

اتباع افغانستان حق دارند، مطابق به احکام قانون، احزاب سیاسی تشکیل دهند، مشروط بر اینکه:

1. مرامنامه و اساسنامه حزب، مناقض احکام دین مقدس اسلام و نصوص و

ارزشهای مندرج این قانون اساسی نباشد؛

2. تشکیلات و منابع مالی حزب علنی نباشد؛

3. اهداف و تشکیلات نظامی و شبه نظامی نداشته باشد؛

4. وابسته به حزب سیاسی و یا دیگر منابع خارجی نباشد؛

تاسیس و فعالیت حزب بر مبنای قومیت، سمت، زبان و مذهب فقهی جواز ندارد .

جمعیت و حزبی که مطابق به احکام قانون تشکیل می شود ، بدون موجبات قانونی و حکم محکمه با صلاحیت منحل نمی شود .

ماده سی و ششم:

اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز و صلح آمیز، بدون حمل سلاح، طبق قانون اجتماع و تظاهرات نمایند .

ماده سی و هفتم:

آزادی و محرمانه بودن مراسلات و مخابرات اشخاص چه به صورت مکتوب باشد و چه به وسیله تیلیفون، تلگراف و وسایل دیگر، از تعرض مصون است .

دولت حق تفتیش مراسلات و مخابرات اشخاص را ندارد، مگر مطابق به احکام قانون .

ماده سی و هشتم:

مسکن شخص از تعرض مصون است. هیچ شخص، به شمول دولت، نمی تواند بدون اجازه ساکن یا قرار محکمه با صلاحیت و به غیر از حالات و طرزی که در قانون تصریح شده است، به مسکن شخص داخل شود یا آن را تفتیش نماید.

در مورد جرم مشهود، مامور مسئول می تواند بدون اجازه قبلی محکمه، به مسکن شخص داخل شود یا آن را تفتیش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از داخل شدن یا اجرای تفتیش، در خلال مدتی که قانون تعیین می کند قرار محکمه را حاصل نماید.

ماده سی ونهم:

هر افغان حق دارد به هر نقطه کشور سفر نماید و مسکن اختیار کند، مگر در مناطقی که قانون ممنوع قرار داده است.

هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون به خارج افغانستان سفر نماید و به آن عودت کند.

دولت از حقوق اتباع افغانستان در خارج از کشور حمایت می نماید.

ماده چهلم:

ملکیت از تعرض مصون است.

هیچ شخص از کسب ملکیت و تصرف در آن منع نمی شود، مگر در حدود احکام قانون.

ملکیت هیچ شخص، بدون حکم قانون و فیصله محکمه با صلاحیت صادره نمی شود .

استملاک ملکیت شخص، تنها به مقصد تأمین منافع عامه، در بدل تعویض قبلی و عادلانه، به موجب قانون مجاز می باشد .

تفتیش و اعلان دارایی شخص، تنها به حکم قانون صورت می گیرد .

مادهٔ چهل و یکم:

اشخاص خارجی در افغانستان حق ملکیت اموال عقاری را ندارند .

اجاره عقار به منظور سرمایه گذاری، مطابق به احکام قانون مجاز می باشد. فروش عقار به نمایندگی های سیاسی دول خارجی و به مؤسسات بین المللی که افغانستان عضو آن باشد، مطابق به احکام قانون، مجاز می باشد .

مادهٔ چهل و دوم:

هر افغان مکلف است مطابق به احکام قانون به دولت مالیه و محصول تأدیه کند .

هیچ نوع مالیه و محصول، بدون حکم قانون، و وضع نمی شود .

اندازه مالیه و محصول و طرز تأدیه آن، با رعایت عدالت اجتماعی، توسط قانون تعیین میگردد .

این حکم در مورد اشخاص و مؤسسات خارجی نیز تطبیق میشود .

هر نوع مالیه، محصول و عواید تأدیه شده، به حساب واحد دولتی تحویل داده می شود .

مادهٔ چهل و سوم:

تعلیم حق تمام اتباع افغانستان است که تا درجه لیسانس در مؤسسات تعلیمی دولتی به صورت رایگان از طرف دولت تأمین می‌گردد .

دولت مکلف است به منظور تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان، تأمین تعلیمات متوسطه اجباری، پروگرام مؤثر طرح و تطبیق نماید و زمینه تدریس زبان های مادری را در مناطقی که به آنها تکلم می‌کنند فراهم کند .

مادهٔ چهل و چهارم:

دولت مکلف است به منظور ایجاد توازن و انکشاف تعلیم برای زنان، بهبود تعلیم کوچیان و امحای بی سواد در کشور، پروگرامهای مؤثر طرح و تطبیق نماید .

مادهٔ چهل و پنجم:

دولت نصاب واحد تعلیمی را، بر مبنای احکام دین مقدس اسلام و فرهنگ ملی و مطابق با اصول علمی، طرح و تطبیق می‌کند و نصاب مضامین دینی مکاتب را، بر مبنای مذاهب اسلامی موجود در افغانستان، تدوین می‌نماید .

مادهٔ چهل و ششم:

تأسیس و ادارهٔ مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی و اختصاصی وظیفه دولت است .
اتباع افغانستان می‌توانند به اجازه دولت به تأسیس مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی، اختصاصی و سواد آموزی اقدام نمایند .

دولت مي تواند تاسيس مؤسسات تعليمات عالي، عمومي و اختصاصي را به اشخاص خارجي نيز مطابق به احكام قانون اجازه دهد .

شرائط شمول در مؤسسات تعليمات عالي دولتي و ساير امور مربوط به آن، توسط قانون تنظيم ميگردد .

ماده چهل و هفتم:

دولت براي پيشرفت علم، فرهنگ، ادب و هنر پروگرامهاي مؤثر طرح مي نمايد .
دولت حقوق مؤلف، مخترع و کاشف را تضمين مي نمايد و تحقيقات علمي را در تمام عرصه ها تشويق و حمايت مي کند و استفاده مؤثر از نتايج آن را، مطابق به احكام قانون، تعميم مي بخشد .

ماده چهل و هشتم:

کار حق هر افغان است .

تعيين ساعات کار، رخصتي با مزد، حقوق کار و کارگر و ساير امور مربوط به آن توسط قانون تنظيم ميگردد .

انتخاب شغل و حرفه، در حدود احكام قانون، آزاد مي باشد .

ماده چهل و نهم:

تحمیل کار اجباري ممنوع است .

سهم گيري فعال در حالت جنگ، آفات و ساير حالاتي که حيات و آسائش عامه را تهديد کند، از وجايب ملي هر افغان مي باشد .

تحمیل کار بر اطفال جواز ندارد .

ماده پنجاهم:

دولت مکلف است به منظور ایجاد اداره سالم و تحقق اصلاحات در سیستم اداری کشور تدابیر لازم اتخاذ نماید .

اداره اجراءات خود را با بیطرفی کامل و مطابق به احکام قانون عملی می سازد .

اتباع افغانستان حق دسترسی به اطلاعات از ادارات دولتی را در حدود احکام قانون دارا می باشند. این حق جز صدمه به حقوق دیگران و امنیت عامه حدودی ندارد .

اتباع افغانستان بر اساس اهلیت و بدون هیچگونه تبعیض و به موجب احکام قانون به خدمت دولت پذیرفته می شوند .

ماده پنجاه و یکم:

هر شخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره می باشد و می تواند برای حصول آن در محکمه دعوا اقامه کند .

به استثنای حالاتیکه در قانون تصریح گردیده است، دولت نمی تواند بدون حکم محکمه باصلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند .

ماده پنجاه و دوم:

دولت وسایل وقایه و علاج امراض و تسهیلات صحی رایگان را برای همه اتباع مطابق به احکام قانون تامین مینماید .

دولت تأسیس و توسعه خدمات طبی و مراکز صحی خصوصی را مطابق به احکام قانون تشویق و حمایت می کند .

دولت به منظور تقویت تربیت بدنی سالم و انکشاف ورزشهای ملی و محلی تدابیر لازم اتخاذ می نماید .

ماده پنجاه و سوم:

دولت به منظور تنظیم خدمات طبی و مساعدت مالی برای بازماندگان شهدا و مفقودین و برای باز توانی معلولین و معیوبین و سهم گیری فعال آنان در جامعه، مطابق به احکام قانون، تدابیر لازم اتخاذ می نماید .

دولت حقوق متقاعدین را تضمین نموده، برای کهن سالان، زنان بی سرپرست، معیوبین و معلولین و ایتام بی بضاعت مطابق به احکام قانون کمک لازم به عمل می آورد .

ماده پنجاه و چهارم:

خانواده رکن اساسی جامعه را تشکیل می دهد و مورد حمایت دولت قرار دارد .
دولت به منظور تأمین سلامت جسمی و روحی خانواده، بالاخص طفل و مادر، تربیت اطفال و برای از بین بردن رسوم مغایر با احکام دین مقدس اسلام تدابیر لازم اتخاذ می کند .

ماده پنجاه و پنجم:

دفاع از وطن وجیبه تمام اتباع افغانستان است .
شرایط اجرایی دوره مکلفیت عسکری توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده پنجاه و هشتم:

پیرویی از احکام قانون اساسی، اطاعت از قوانین و رعایت نظم و امن عامه و جیبه تمام مردم افغانستان است.

بی خبری از احکام قانون عذر دانسته نمی شود.

ماده پنجاه و هفتم:

دولت حقوق و آزادی های اتباع خارجی را در افغانستان، طبق قانون تضمین می کند. این اشخاص در حدود قواعد حقوق بین المللی به رعایت قوانین دولت افغانستان مکلف می باشند.

ماده پنجاه و هشتم:

دولت به منظور نظارت بر رعایت حقوق بشر در افغانستان و بهبود و حمایت از آن، کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان را تاسیس می نماید.

هر شخص می تواند در صورت نقض حقوق بشری خود، به این کمیسیون شکایت نماید.

کمیسیون می تواند موارد نقض حقوق بشری افراد را به مراجع قانونی راجع سازد و در دفاع از حقوق آنها مساعدت نماید.

تشکیل و طرز فعالیت این کمیسیون توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده پنجاه و نهم:

هیچ شخص نمی تواند با سوء استفاده از حقوق و آزادیهای مندرج این قانون اساسی، بر ضد استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت و وحدت ملی عمل کند.

فصل سوم

رئیس جمهور

ماده شصتم:

رئیس جمهور در راس دولت جمهوری اسلامی افغانستان قرار داشته، صلاحیت های خود را در عرصه های اجرائیه، تقنینیه و قضائیه، مطابق به احکام این قانون اساسی، اعمال می کند.

رئیس جمهور دارای دو معاون اول و دوم، می باشد.

کاندید ریاست جمهوری نام هر دو معاون را همزمان با کاندید شدن خود به ملت اعلام میدارد.

معاون اول رئیس جمهور در حالت غیاب، استعفاً و یا وفات رئیس جمهور، مطابق به احکام مندرج این قانون اساسی، عمل می کند.

در غیاب معاون اول رئیس جمهور، معاون دوم مطابق به احکام مندرج این قانون اساسی عمل می کند.

ماده شصت و یکم:

رئیس جمهور با کسب اکثریت بیش از پنجاه فی صد آرای رای دهندگان از طریق رای گیری آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می گردد.

وظیفه رئیس جمهور در اول جوزای سال پنجم بعد از انتخابات پایان می یابد.

انتخابات به منظور تعیین رئیس جمهور جدید در خلال مدت سی الی شصت روز
قل از پایان کار رئیس جمهور برگزار میگردد .

هرگاه در دور اول هیچ یک از کاندیدان نتواند اکثریت بیش از پنجاه فی صد آرا را
به دست آورد، انتخابات برای دور دوم در ظرف دو هفته از تاریخ اعلام نتایج
انتخابات برگزار می گردد و در این دور تنها دو نفر از کاندیدانی که بیشترین آرا
را در دور اول به دست آورده اند، شرکت می نمایند .

در دور دوم انتخابات، کاندیدی که اکثریت آرا را کسب کند، رئیس جمهور شناخته
می شود .

هرگاه یکی از کاندیدان ریاست جمهوری در جریان دور اول یا دوم رای گیری و
یا بعد از انتخابات و قبل از اعلام نتایج انتخابات وفات نماید، انتخابات مجدد مطابق
به احکام قانون برگزار میگردد .

ماده شصت و دوم:

شخصی که به ریاست جمهوری کاندید می شود، واجد شرایط ذیل می باشد:

1. تبعه افغانستان، مسلمان و متولد از والدین افغان بوده و تابعیت کشور دیگری
را نداشته باشد .
2. در روز کاندید شدن سن وی از چهل سال کمتر نباشد .
3. از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق
مدنی محکوم نشده باشد .

هیچ شخص نمی تواند بیش از دو دوره به حیث رئیس جمهور انتخاب گردد .

حکم مندرج این ماده در مورد معاونین رئیس جمهور نیز تطبیق می گردد .

ماده شصت و سوم:

رئیس جمهور قبل از تصدی وظیفه، مطابق به طرز العمل خاص که توسط قانون تنظیم میگردد، حلف آتی را به جا می آورد:

بسم الله الرحمن الرحيم

"به نام خداوند بزرگ (ج) سوگند یاد می کنم که دین مقدس اسلام را اطاعت و از آن حمایت کنم .

قانون اساسی و سایر قوانین را رعایت و از تطبیق آن مواظبت نمایم .

از استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی افغانستان حراست و حقوق و منافع مردم افغانستان را حفاظت کنم و با استعانت از بارگاه پروردگار متعال و پشتیبانی ملت، مساعی خود را در راه سعادت و ترقی مردم افغانستان بکار برم ."

ماده شصت و چهارم:

رئیس جمهور دارای صلاحیتها و وظایف ذیل می باشد:

1. مراقبت از اجرای قانون اساسی .
2. تعیین خطوط اساسی سیاست کشور به تصویب شورای ملی .
3. قیادت اعلائی قوای مسلح افغانستان .
4. اعلان حرب و متارکه به تائید شورای ملی .
5. اتخاذ تصمیم لازم در حالت دفاع از تمامیت ارضی و حفظ استقلال .

6. فرستادن قطعات قوای مسلح به خارج افغانستان به تایید شورای ملی .
7. دایر نمودن لویه جرگه به استثنای حالت مندرج ماده شصت و نهم این قانون اساسی .
8. اعلان حالت اضطرار به تایید شورای ملی و خاتمه دادن به آن .
9. افتتاح اجلاس شورای ملی و لویه جرگه .
10. قبول استعفای معاونین ریاست جمهوری .
11. تعیین وزراء، لوی څارنوال، رئیس بانک مرکزی، رئیس امنیت ملی و رئیس سره میاشت به تایید ولسی جرگه و عزل و قبول استعفای آنها .
12. تعیین رئیس و اعضای ستره محکمه به تایید ولسی جرگه .
13. تعیین، تقاعد، قبول استعفا و عزل قضات، صاحب منصبان قوای مسلح، پولیس و امنیت ملی و مامورین عالی رتبه مطابق به احکام قانون .
14. تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزد دول خارجی و مؤسسات بین المللی .
15. قبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی در افغانستان .
16. توشیح قوانین و فرامین تقنینی .
17. اعطای اعتبار نامه به غرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .
18. تخفیف و عفو مجازات مطابق به احکام قانون .
19. اعطای مدالها، نشانها و القاب افتخاری مطابق به احکام قانون .
20. تأسیس کمیسیون ها به منظور بهبود اداره کشور مطابق به احکام قانون .

21. سایر صلاحیتها و وظایف مندرج این قانون اساسی؛

ماده شصت و پنجم:

رئیس جمهور می تواند در موضوعات مهم ملی سیاسی، اجتماعی و یا اقتصادی به آرای عمومی مردم افغانستان مراجعه نماید .

مراجعه به آرای عمومی نباید مناقض احکام این قانون اساسی و یا مستلزم تعدیل آن باشد .

ماده شصت و ششم:

رئیس جمهور در اعمال صلاحیتهای مندرج این قانون اساسی، مصالح علیای مردم افغانستان را رعایت می کند .

رئیس جمهور نمی تواند بدون حکم قانون ملکیت های دولتی را بفروشد یا اهدا کند .

رئیس جمهور نمی تواند در زمان تصدی وظیفه از مقام خود به ملحوظات لسانی، سمتی، قومی، مذهبی و حزبی استفاده نماید .

ماده شصت و هفتم:

در صورت استعفا، عزل یا وفات رئیس جمهور و یا مریضی صعب العلاج که مانع اجراء وظیفه شود، معاون اول رئیس جمهور صلاحیتها و وظایف رئیس جمهور را به عهده می گیرد .

رئیس جمهور استعفای خود را شخصاً به شورای ملی اعلام می نماید .

تثبیت مریضی صعب العلاج توسط هیئت طبی با صلاحیت که از طرف ستره محکمه تعیین میگردد صورت میگیرد .

در این حالات در خلال مدت سه ماه انتخابات به منظور تعیین رئیس جمهور جدید طبق ماده شصت و یکم این قانون اساسی برگزار می‌گردد .

معاون اول رئیس جمهور در زمان تصدی به حیث رئیس جمهور موقت امور ذیل را انجام داده نمی‌تواند:

1- تعدیل قانون اساسی .

2- عزل وزرا .

3- مراجعه به آرای عامه .

معاونین رئیس جمهور می‌توانند مطابق به احکام این قانون اساسی خود را به ریاست جمهوری کاندید نمایند .

در صورت غیاب رئیس جمهور، وظایف معاون اول توسط رئیس جمهور تعیین می‌گردد .

ماده شصت و هشتم:

هرگاه یکی از معاونین رئیس جمهور استعفاء و یا وفات نماید عوض وی شخص دیگری توسط رئیس جمهور به تأیید و لسی جرگه تعیین می‌گردد .

در صورت وفات همزمان رئیس جمهور و معاون اول وی، بالترتیب معاون دوم، رئیس مشرانو جرگه، رئیس و لسی جرگه و وزیر خارجه یکی بعد دیگری مطابق به حکم مندرج ماده شصت و هفتم این قانون اساسی وظایف رئیس جمهور را به عهده می‌گیرد .

ماده شصت و نهم:

رئیس جمهور در برابر ملت و ولسي جرگه مطابق به احکام این ماده مسئول مي باشد. اتهام علیه رئیس جمهور به ارتکاب جرایم ضد بشري، خیانت ملي یا جنایت، از طرف یک ثلث کل اعضاي ولسي جرگه تقاضا شده مي تواند. در صورتیکه این تقاضا از طرف دو ثلث کل آرای ولسي جرگه تائید گردد، ولسي جرگه در خلال مدت یک ماه لویه جرگه را دایر مي نماید .

هرگاه لویه جرگه اتهام منسوب را به اکثریت دو ثلث آرای کل اعضا تصویب نماید، رئیس جمهور از وظیفه منفصل و موضوع به محکمه خاص محول میگردد. محکمه خاص متشکل است از رئیس شرانو جرگه، سه نفر از اعضاي ولسي جرگه و سه نفر از اعضاي ستره محکمه به تعیین لویه جرگه، اقامه دعوي توسط شخصي که از طرف لویه جرگه تعیین مي گردد صورت میگیرد .

در این حالت احکام مندرج ماده شصت و هفتم این قانون اساسي تطبيق مي گردد .

ماده هفتادم:

معاش و مصارف رئیس جمهور توسط قانون تنظیم مي گردد .

رئیس جمهور بعد از ختم دوره خدمت، به استثنای حالت عزل، برای بقیه مدت حیات از حقوق مالي دوره ریاست جمهوری مطابق به احکام قانون مستفید مي شود .

فصل چهارم

حکومت

ماده هفتاد و یکم:

حکومت متشکل است از وزرا که تحت ریاست رئیس جمهور اجرائی وظیفه می نمایند. تعداد وزرا و وظایف شان توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده هفتاد و دوم:

شخصی که به حیث وزیر تعیین می شود واجد شرایط ذیل می باشد:

- 1- تنها حامل تابعیت افغانستان باشد.
- هرگاه کاندید وزرات تابعیت کشور دیگری را نیز داشته باشد، ولسی جرگه صلاحیت تأیید و یا رد آنرا دارد.
- 2- دارای تحصیلات عالی، تجربه کاری و شهرت نیک باشد.
- 3- سن وی از سی و پنج سال کمتر نباشد.
- 4- از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد.

ماده هفتاد و سوم:

وزرا می توانند از اعضای شورای ملی یا خارج از آن تعیین شوند.

هرگاه عضو شوراي ملي به حيث وزير تعيين شود، عضويت خود را در شوري از دست ميدهد و در عوض وي شخص ديگري مطابق به حكم قانون تعيين ميگردد .

ماده هفتاد و چهارم:

وزرا قبل از تصدي وظيفه حلف آتي را به حضور رئيس جمهور، به جا مي آورند:

بسم الله الرحمن الرحيم

"به نام خداوند بزرگ (ج) سوگند ياد مي کنم که دين مقدس اسلام را حمايت، قانون اساسي و ساير قوانين افغانستان را رعايت، حقوق اتباع را حفاظت و از استقلال، تماميت ارضي و وحدت ملي مردم افغانستان حراست کنم و در همه اعمال خود خداوند (ج) را حاضر دانسته، وظيف محوله را صادقانه انجام دهم ."

ماده هفتاد و پنجم:

حکومت داراي وظيف ذيل مي باشد:

- 1- تعميل احكام اين قانون اساسي و ساير قوانين و فيصله هاي قطعي محاکم .
- 2- حفظ استقلال، دفاع از تماميت ارضي و صيانت منافع و حيثيت افغانستان در جامعه بين المللي .
- 3- تأمين نظم و امن عامه و از بين بردن هر نوع فساد اداري .
- 4- ترتيب بودجه، تنظيم وضع مالي دولت و حفاظت دارايي عامه .
- 5- طرح و تطبيق پروگرام هاي انكشافي اجتماعي، فرهنگي، اقتصادي و تکنالوژيكي .

5- ارائه گزارش به شورای ملی در ختم سال مالی درباره امور انجام شده و پروگرام های عمده سالی مالی جدید .

6- انجام سایر وظایفی که به موجب این قانون اساسی و قوانین دیگر از وظایف حکومت دانسته شده است .

ماده هفتاد و ششم:

حکومت برای تطبیق خطوط اساسی سیاست کشور و تنظیم وظایف خود مقررات وضع و تصویب می کند. این مقررات باید مناقض نص یا روح هیچ قانون نباشد .

ماده هفتاد و هفتم:

وزرا وظایف خود را به حیث آمرین واحدهای اداری در داخل حدودی که این قانون اساسی و سایر قوانین تعیین می کند، اجرا می نمایند .

وزرا از وظایف مشخصه خود نزد رئیس جمهور و ولسی جرگه مسئولیت دارند .

ماده هفتاد و هشتم:

هرگاه وزیر به ارتکاب جرایم ضد بشری، خیانت ملی و یا سایر جرایم متهم گردد، قضیه با رعایت ماده یکصد و سی و چهارم این قانون اساسی به محکمه خاص محول می گردد .

ماده هفتاد و نهم:

حکومت می تواند در حالت تعطیل ولسی جرگه در صورت ضرورت عاجل، به استثنای امور مربوط به بودجه و امور مالی، فرامین تقنینی را ترتیب کند .

فرامین تقنینی بعد از توشیح رئیس جمهور حکم قانون را حایز می شود. فرامین تقنینی باید در خلال سی روز

از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شورای ملی به آن تقدیم شود و در صورتی که از طرف شورای ملی رد شود، از اعتبار ساقط میگردد .

ماده هشتادم:

وزرا نمی توانند در زمان تصدی وظیفه از مقام خود به ملحوظات لسانی، سمتی، قومی، مذهبی و حزبی استفاده نمایند .

فصل پنجم

شورای ملی

ماده هشتاد و یکم:

شورای ملی دولت جمهوری اسلامی افغانستان به حیث عالی ترین ارگان تقنینی مظهر اراده مردم آن است و از قاطبه ملت نمایندگی می کند .

هر عضو شوری در موقع اظهار رای، مصالح عمومی و منافع علیای مردم افغانستان را مدار قضاوت قرار می دهد .

ماده هشتاد و دوم:

شورای ملی متشکل از دو مجلس: ولسی جرگه و مشرانو جرگه می باشد .

هیچ شخص نمی تواند در یک وقت عضو هر دو مجلس باشد .

ماده هشتاد سوم:

اعضای ولسی جرگه توسط مردم از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می گردند .

دوره کار ولسی جرگه به تاریخ اول سرطان سال پنجم، بعد از اعلان نتایج انتخابات به پایان می رسد و شورای جدید به کار آغاز می نماید .

انتخابات اعضای ولسی جرگه در خلال مدت سی الی شصت روز قبل از پایان دوره ولسی جرگه برگزار می گردد .

تعداد اعضای ولسی جرگه به تناسب نفوس هر حوزه حداکثر دو صد و پنجاه نفر می باشد .

حوزه های انتخاباتی و سایر مسایل مربوط به آن در قانون انتخابات تعیین می گردد .

در قانون انتخابات باید تدابیری اتخاذ گردد که نظام انتخاباتی، نمایندگی عمومی و عادلانه را برای تمام مردم کشور تأمین نماید و به تناسب نفوس از هر ولایت طور اوسط حداقل دو وکیل زن در ولسی جرگه عضویت یابد .

ماده هشتاد و چهارم:

اعضای مشرانو جرگه به ترتیب ذیل انتخاب و تعیین می شوند:

1- از جمله اعضای شورای هر ولایت، یک نفر به انتخاب شورای مربوط برای مدت چهار سال .

2- از جمله اعضاي شورا هاي ولسواليهاي هر ولايت، يك نفر به انتخاب شوراهاي مربوط براي مدت سه سال .

3- يك ثلث باقي مانده از جمله شخصيت هاي خبير و با تجربه به شمول دو نفر از نمايندگان معلولين و معيوبين و دو نفر از نمايندگان كوچي ها به تعيين رئيس جمهور براي مدت پنج سال .

رئيس جمهور تعداد پنجاه فيصد از اين اشخاص را از بين زنان تعيين مي نمايد .

شخصي كه به حيث عضو مشرانو جرگه انتخاب مي شود، عضويت خود را در شوراي مربوطه از دست داده، به عوض او شخص ديگري مطابق به احكام قانون تعيين ميگردد.

ماده هشتاد و پنجم:

شخصي كه به عضويت شوراي ملي كاندید يا تعيين مي شود، علاوه بر تكميل شرايط انتخاب كنندگان واجد اوصاف ذيل مي باشد:

1- تبعه افغانستان بوده يا حداقل ده سال قبل از تاريخ كاندید يا تعيين شدن تابعيت دولت افغانستان را كسب کرده باشد .

2- از طرف محكمه به ارتكاب جرايم ضد بشري، جنايت و يا حرمان از حقوق مدني محكوم نشده باشد .

3- اعضاي ولسي جرگه سن بيست و پنج سالگي را در روز كاندید شدن و اعضاي مشرانو جرگه سن سي و پنج سالگي را در روز كاندید يا تعيين شدن تكميل کرده باشند .

ماده هشتاد و ششم:

وثایق انتخاباتی اعضای شورای ملی توسط کمیسیون مستقل انتخابات مطابق به احکام قانون تدقیق می گردد .

ماده هشتاد و هفتم:

هر یک از دو مجلس شورای ملی، در آغاز دوره کار، یک نفر از اعضای خود را به حیث رئیس برای یک دوره تقنینیه و دو نفر را به حیث نایب اول و نایب دوم و دو نفر را به حیث منشی و نایب منشی برای مدت یکسال انتخاب می کند .
این اشخاص هیئت اداری ولسی جرگه و مشرانو جرگه را تشکیل می دهند .
وظایف هیئت اداری در اصول وظایف داخلی هر مجلس تعیین می شود .

ماده هشتاد و هشتم:

هر یکی از دو مجلس شورای ملی برای مطالعه موضوعات مورد بحث، بر طبق اصول وظایف داخلی، کمیسیون ها تشکیل می دهد .

ماده هشتاد و نهم:

ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یک ثلث اعضا، جهت بررسی و مطالعه اعمال حکومت، کمیسیون خاص تعیین نماید .

ترکیب و طرز العمل این کمیسیون در اصول وظایف داخلی ولسی جرگه تنظیم می گردد .

ماده نودم:

شورای ملی دارای صلاحیتهای ذیل میباشد:

- 1- تصویب، تعدیل یا لغو قوانین و یا فرامین تقنینی .
- 2- تصویب پروگرامهای انکشافی اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تکنالوژیکی .
- 3- تصویب بودجه دولتی و اجازه اخذ یا اعطای قرضه .
- 4- ایجاد واحدهای اداری، تعدیل و یا الغای آن .
- 5- تصدیق معاهدات و میثاقهای بین المللی یا فسخ الحاق افغانستان به آن .
- 6- سایر صلاحیتهای مندرج این قانون اساسی .

ماده نود و یکم:

ولسی جرگه دارای صلاحیتهای اختصاصی ذیل می باشد:

- 1- اتخاذ تصمیم در مورد استیضاح از هر یک از وزرا مطابق به حکم ماده نود و دوم این قانون اساسی .
- 2- اتخاذ تصمیم راجع به پروگرامهای انکشافی و بودجه دولتی .
- 3- تائید یا رد مقرریها مطابق به احکام این قانون اساسی .

ماده نود و دوم:

ولسی جرگه به پیشنهاد بیست فیصد کل اعضا، می تواند از هر یک از وزرا استیضاح به عمل آورد .

هرگاه توضیح ارائه شده قناعت بخش نباشد، ولسی جرگه موضوع رای عدم اعتماد را بررسی می کند .

رای عدم اعتماد از وزیر باید صریح، مستقیم و بر اساس دلایل مؤجه باشد. این رای به اکثریت آرای کل اعضای ولسی جرگه صادر میگردد .

ماده نود و سوم:

هر یک از کمیسیونهای هر دو مجلس شورایی ملی می تواند از هر یک از وزرا در موضوعات معین سوال نماید .

شخصی که از او سوال به عمل آمده، می تواند جواب شفاهی یا تحریری بدهد .

ماده نود و چهارم:

قانون عبارت است از مصوبه هر دو مجلس شورایی ملی که به توشیح رئیس جمهور رسیده باشد، مگر اینکه در این قانون اساسی طور دیگری تصریح گردیده باشد .

در صورتیکه رئیس جمهور با مصوبه شورایی ملی موافقه نداشته باشد می تواند آنرا در ظرف پانزده روز از تاریخ تقدیم با ذکر دلایل به ولسی جرگه مسترد نماید .
با سپری شدن این مدت و یا در صورتی که ولسی جرگه آنرا مجدداً با دو ثلث آرای کل اعضا تصویب نماید، مصوبه توشیح شده محسوب و نافذ میگردد .

ماده نود و پنجم:

پیشنهاد طرح قانون از طرف حکومت یا اعضای شوری و در ساحه تنظیم امور قضایی از طرف ستره محکمه توسط حکومت صورت گرفته می تواند .
پیشنهاد طرح قانون در مورد بودجه و امور مالی صرف از طرف حکومت صورت میگیرد .

ماده نود و ششم

هرگاه پیشنهاد طرح قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص در عایدات دولت باشد، به شرطی در فهرست کار داخل می شود که در متن پیشنهاد، مدرک جبران نیز پیش بینی شده باشد.

ماده نود و هفتم:

پیشنهاد طرح قانون از طرف حکومت نخست به ولسی جرگه تقدیم می گردد. ولسی جرگه پیشنهاد طرح قانون را، به شمول بودجه و امور مالی و پیشنهاد اخذ و یا اعطای قرضه را، بعد از بحث به صورت یک کل تصویب یا رد می کند. ولسی جرگه نمی تواند طرح پیشنهاد شده را بیش از یک ماه به تاخیر اندازد. ولسی جرگه طرح قانون پیشنهاد شده را بعد از تصویب به مشرانو جرگه می سپارد.

مشرانو جرگه در ظرف پانزده روز در مورد آن تصمیم اتخاذ می کند. شورای ملی به اتخاذ تصمیم در مورد طرح قوانین، معاهدات و پروگرامهای انکشافی دولت که به اساس پیشنهاد حکومت ایجاب رسیدگی عاجل را نماید اولویت می دهد.

هرگاه پیشنهاد طرح قانون از طرف ده نفر از اعضای یکی از دو مجلس صورت گیرد، بعد از تأیید یک پنجم اعضای مجلسی که پیشنهاد به آن ارائه شده است، در فهرست کار آن مجلس داخل می گردد.

ماده نود و هشتم:

بودجه دولت و پروگرام انکشافی حکومت از طریق مشرانو جرگه توام با نظریه مشورتی آن به ولسی جرگه تقدیم می شود .

تصمیم ولسی جرگه بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح رئیس جمهور نافذ شمرده می شود .

هرگاه نظر به عواملی تصویب بودجه قبل از آغاز سال مالی صورت نگیرد، تا تصویب بودجه جدید، بودجه سال گذشته تطبیق میگردد .

حکومت در خلال ربع چهارم سال مالی، بودجه سال آینده را با حساب اجمالی بودجه سال جاری به شورای ملی تقدیم می نماید. حساب قطعی بودجه سال مالی قبل، در خلال مدت شش ماه سال آینده، مطابق به احکام قانون، به شورای ملی تقدیم میگردد .

ولسی جرگه نمی تواند تصویب بودجه را بیش از یکماه و اجازه اخذ و یا اعطای قرضه را که شامل بودجه نباشد، بیش از پانزده روز به تأخیر اندازد .

هرگاه ولسی جرگه در این مدت راجع به پیشنهاد اخذ و یا اعطای قرضه تصمیم اتخاذ نکند، پیشنهاد تصویب شده محسوب میگردد .

ماده نود و نهم:

در صورتی که در اجلاس شورای ملی، بودجه سالانه یا پروگرام انکشافی یا موضوع مربوط به امنیت عامه، تمامیت ارضی و استقلال کشور مطرح باشد مدت اجلاس شوری قبل از تصویب آن خاتمه یافته نمی تواند .

ماده صدم:

هرگاه مصوبه یک مجلس از طرف مجلس دیگر رد شود، برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هر دو مجلس تشکیل می گردد .

فصله هیئت بعد از توشیح رئیس جمهور، نافذ شمرده میشود .

در صورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند، مصوبه رد شده به حساب می رود. در این حالت ولسی جرگه می تواند در جلسه بعدی آنرا با دو ثلث آرای کل اعضا تصویب کند. این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح رئیس جمهور نافذ شمرده می شود .

ماده یکصد و یکم:

هیچ عضو شورای ملی به علت رای یا نظریه ای که در هنگام اجرای وظیفه ابراز می دارد مورد تعقیب عدلی قرار نمی گیرد .

ماده یکصد و دوم:

هرگاه عضو شورای ملی به جرمی متهم شود، مامور مسئول از موضوع به مجلسی که متهم عضو آن است اطلاع می دهد و متهم تحت تعقیب عدلی قرار گرفته می تواند .

در مورد جرم مشهود، مامور مسئول می تواند متهم را بدون اجازه مجلسی که او عضو آن می باشد تحت تعقیب عدلی قرار دهد و گرفتار نماید .

در هر دو حالت، هرگاه تعقیب عدلی قانوناً توقیف را ایجاب کند، مامور مسئول مکلف است موضوع را بلا فاصله به اطلاع مجلس مربوط برساند و تصویب آنرا حاصل نماید .

اگر اتهام در هنگام تعطیل شوری صورت بگیرد، اجازه گرفتاری یا توقیف از هیئت اداری مجلس مربوط حاصل می گردد و موضوع به نخستین جلسه مجلس مذکور جهت اخذ تصمیم ارائه می شود .

ماده یکصد و سوم:

وزرا می توانند در جلسات هر یک از دو مجلس شورای ملی اشتراک ورزند .
هر مجلس شورای ملی می تواند حضور وزرا را در جلسه خود مطالبه کند .

ماده یکصد و چهارم:

هر دو مجلس شورای ملی در وقت واحد به صورت جداگانه جلسه می کنند .
جلسات هر دو مجلس در موارد ذیل می تواند به طور مشترک دایر شود:

1 - در موقعی که دوره تقنینیه یا اجلاس سالانه از طرف رئیس جمهور افتتاح می گردد .

2 - در صورتیکه رئیس جمهور ضروری تشخیص دهد .

رئیس ولسی جرگه، از جلسات مشترک شورای ملی ریاست می نماید .

ماده یکصد و پنجم:

جلسات شوراي ملي علني مي باشد مگر اينکه رئيس مجلس يا حد اقل ده نفر از اعضاي شوراي ملي، سري بودن آنرا درخواست نمايند و مجلس اين درخواست را بپذيرد .

هيچ شخصي نمي تواند عنفاً به مقر شوراي ملي داخل شود .

ماده یکصد و ششم:

نصاب هر يك از دو مجلس شوراي ملي، هنگام راي گيري با حضور اكثريت اعضا تکميل مي گردد و تصاميم آن با اكثريت آراي اعضاي حاضر اتخاذ مي شود، مگر در مواردی که این قانون اساسی طور دیگری تصریح نموده باشد .

ماده یکصد و هفتم:

شوراي ملي در هر سال دو اجلاس عادي دایر مي کند .
مدت کار هر دو اجلاس شوراي، در هر سال نه ماه مي باشد. در صورت ايجاب، شوری مي تواند این مدت را تمديد کند .
جلسات فوق العاده شوراي در ايام تعطيل به امر رئيس جمهور دایر شده مي تواند .

ماده یکصد و هشتم:

در حالات وفات، استعفا و عزل عضو شوراي ملي و يا معلوليت يا معيوبيتي که به طور دایم مانع اجراي وظيفه گردد، تعيين نماينده جديد براي مدت باقي مانده دوره تقنينه، مطابق به احکام قانون صورت ميگيرد .

امور مربوط به حضور و غیاب اعضای شورای ملی در اصول و وظایف داخلی تنظیم می گردد .

ماده یکصد ونهم:

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات، در یک سال اخیر دوره تقنینیه در فهرست کار شورای ملی داخل شده نمی تواند.

فصل ششم

لویه جرگه

ماده یکصد و دهم:

لویه جرگه عالی ترین مظهر اراده مردم افغانستان می باشد .

لویه جرگه متشکل است از:

1- اعضای شورای ملی .

2- رؤسای شوراهای ولایات و ولسوالیها .

وزرا، رئیس و اعضای ستره محکمه و لوی

خارنوال می توانند در جلسات لویه جرگه بدون حق رای اشتراک ورزند .

ماده یکصد و یازدهم

لویه جرگه در حالات ذیل دایر میگردد:

- 1- اتخاذ تصمیم در مورد مسایل مربوط به استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی و مصالح عالیای کشور .
- 2- تعدیل احکام این قانون اساسی .
- 3- محاکمه رئیس جمهور مطابق به حکم مندرج ماده شصت و نهم این قانون اساسی .

ماده یکصد و دوازدهم:

لویه جرگه در اولین جلسه، از میان اعضا یک نفر را به حیث رئیس و یک نفر را به حیث معاون و دو نفر را به حیث منشی و نایب منشی انتخاب می کند .

ماده یکصد و سیزدهم:

نصاب لویه جرگه هنگام رای دهی، با حضور اکثریت اعضا تکمیل میگردد .
تصامیم لویه جرگه، جز در مواردی که در این قانون اساسی صریحاً ذکر گردیده، با اکثریت آرای کل اعضا اتخاذ میگردد .

ماده یکصد و چهاردهم:

مباحثات لویه جرگه علنی می باشد مگر اینکه یک ربع اعضا سری بودن آنرا در خواست نمایند و لویه جرگه این درخواست را بپذیرد .

ماه یکصد و پانزدهم:

در هنگام دایر بودن لویه جرگه، احکام مندرج مواد یکصد و یکم و یکصد و دوم این قانون اساسی، در مورد اعضای آن تطبیق میگردد.

فصل هفتم

قضاء

ماده یکصد و شانزدهم:

قوه قضائیه رکن مستقل دولت جمهوری اسلامی افغانستان می باشد .
قوه قضائیه مرکب است از یک ستره محکمه، محاکم استیناف و محاکم ابتدائیه که تشکیلات و صلاحیت آنها توسط قانون تنظیم میگردد .
ستره محکمه به حیث عالیترین ارگان قضایی در راس قوه قضائیه جمهوری اسلامی افغانستان قرار دارد .

ماده یکصد و هفدهم:

ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف رئیس جمهور با تأیید ولسی جرگه و با رعایت احکام مندرج فقره آخر ماده پنجاهم و ماده یکصد و هجدهم این قانون اساسی در آغاز به ترتیب ذیل تعیین میگرددند:
سه نفر برای مدت چهار سال، سه نفر برای مدت هفت سال و سه نفر برای مدت ده سال .

تعیینات بعدی برای مدت ده سال می باشد .

تعیین اعضا برای بار دوم جواز ندارد .

رئیس جمهور یکی از اعضا را به حیث رئیس ستره محکمه تعیین می کند .

اعضای ستره محکمه به استثنای حالت مندرج ماده یکصد و بیست و هفتم این قانون اساسی، تا ختم دوره خدمت از وظایف شان عزل نمی شوند .

ماده یکصد و هجدهم:

عضو ستره محکمه واجد شرایط ذیل می باشد:

- 1- سن رئیس و اعضا در حین تعیین از چهل سال کمتر نباشد .
- 2- تبعه افغانستان باشد .
- 3- در علوم حقوقی و یا فقهی تحصیلات عالی و در نظام قضایی افغانستان تخصص و تجربه کافی داشته باشد .
- 4- دارای حسن سیرت و شهرت نیکباشد .
- 5- از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد .
- 6- در حال تصدی و وظیفه در هیچ حزب سیاسی عضویت نداشته باشد .

ماده یکصد و نوزدهم:

اعضای ستره محکمه قبل از اشغال وظیفه، حلف آتی را در حضور رئیس جمهور به جا می آورند:

بسم الله الرحمن الرحيم

"به نام خداوند بزرگ (u) سوگند یاد می کنم که حق و عدالت را بر طبق احکام دین مقدس اسلام، نصوص این قانون اساسی و سایر قوانین افغانستان تأمین نموده، وظیفه قضاء را با کمال امانت صداقت و بی طرفی اجرا نمایم ."

ماده یکصد و بیستم:

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی است که از طرف اشخاص حقیقی یا حکمی، به شمول دولت، به حیث مدعی یا مدعی علیه در پیشگاه محکمه مطابق به احکام قانون اقامه شود .

ماده یکصد و بیست و یکم:

بررسی مطابقت قوانین، فرامین تقنینی، معاهدات بین الدول و میثاق های بین المللی با قانون اساسی و تفسیر آنها بر اساس تقاضای حکومت و یا محاکم، مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه می باشد .

ماده یکصد و بیست و دوم:

هیچ قانون نمی تواند در هیچ حالت، قضیه یا ساحه یی را از دایره صلاحیت قوه قضائیه به نحوی که در این فصل تحدید شده، خارج بسازد و به مقام دیگر تفویض کند .

این حکم مانع تشکیل محاکم خاص مندرج مواد شصت و نهم، هفتاد و هشتم و یکصد و بیست و هفتم این قانون اساسی و محاکم عسکری در قضایای مربوط به آن نمیگردد .

تشکیل و صلاحیت این نوع محاکم توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصد و بیست و سوم:

با رعایت احکام این قانون اساسی، قواعد مربوط به تشکیل، صلاحیت و اجراءات محاکم و امور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصد و بیست و چهارم:

در مورد مامورین و سایر کارکنان اداری قوه قضائیه، احکام قوانین مربوط به مامورین و سایر کارکنان اداری دولت نافذ می باشد ولی تقرر، انفکاک، ترفیع، تقاعد، مجازات و مکافات شان توسط ستره محکمه مطابق به احکام قانون صورت میگیرد .

ماده یکصد و بیست و پنجم:

بودجه قوه قضائیه به مشوره حکومت از طرف ستره محکمه ترتیب گردیده، به حیث جزء بودجه دولت، توسط حکومت به شورای ملی تقدیم می شود .
تطبيق بودجه قوه قضائیه از صلاحیت ستره محکمه می باشد .

ماده یکصد و بیست و ششم:

اعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از حقوق مالی دوره خدمت مستفید می شوند مشروط به اینکه به مشاغل دولتی و سیاسی اشتغال نوزند .

ماده یکصد و بیست و هفتم:

هرگاه بیش از یک ثلث اعضای ولسی جرگه، محاکمه رئیس یا عضو ستره محکمه را بر اساس اتهام به جرم ناشی از اجرای وظیفه یا ارتکاب جنایت تقاضا نمایند و ولسی جرگه این تقاضا را با اکثریت دو ثلث کل اعضا تصویب کند، متهم از وظیفه عزل و موضوع به محکمه خاص محول میگردد .

تشکیل محکمه و طرز العمل محاکمه، توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده یکصد و بیست و هشتم:

در محاکم افغانستان، محاکمه به صورت علنی دایر می‌گردد و هر شخص حق دارد با رعایت احکام قانون در آن حضور یابد .

محاکمه می‌تواند در حالاتیکه در قانون تصریح گردیده، یا سری بودن محاکمه ضروری تشخیص گردد، جلسات سری دایر کند ولی اعلام حکم باید به هر حال علنی باشد .

ماده یکصد و بیست و نهم:

محاکمه مکلف است اسباب حکمی را که صادر می‌نماید، در فیصله ذکر کند .
تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر در حالت حکم به مرگ شخص که مشروط به منظوری رئیس جمهور می‌باشد .

ماده یکصد و سی ام:

محاکم در قضایای مورد رسیدگی، احکام این قانون اساسی و سایر قوانین را تطبیق می‌کنند .

هرگاه برای قضیه یی از قضایای مورد رسیدگی، در قانون اساسی و سایر قوانین حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از احکام فقه حنفی و در داخل حدودی که این قانون اساسی وضع نموده، قضیه را به نحوی حل و فصل می‌نمایند که عدالت را به بهترین وجه تأمین نماید .

ماده یکصد و سی و یکم:

محاکم برای اهل تشیع، در قضایای مربوط به احوال شخصیه، احکام مذهب تشیع را مطابق به احکام قانون تطبیق می نمایند .

در سایر دعاوی نیز اگر در این قانون اساسی و قوانین دیگر حکمی موجود نباشد، محاکم قضیه را مطابق به احکام این مذهب حل و فصل می نمایند .

ماده یکصد و سی و دوم:

قضات به پیشنهاد ستره محکمه و منظوری رئیس جمهور تعیین می گردند .

تقرر، تبدل، ترفیع، مؤاخذة و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه می باشد .

ستره محکمه به منظور تنظیم بهتر امور اجرایی و قضایی و تأمین اصلاحات لازم، امریت عمومی اداری قوه قضائیه را تأسیس می نماید .

ماده یکصد و سی و سوم:

هرگاه قاضی به ارتکاب جنایت متهم شود، ستره محکمه مطابق به احکام قانون به حالت قاضی رسیدگی نموده، پس از استماع دفاع او، در صورتیکه ستره محکمه اتهام را وارد بداند پیشنهاد عزلش را به رئیس جمهور تقدیم و با منظوری آن از طرف رئیس جمهور، قاضی متهم از وظیفه معزول و مطابق به احکام قانون مجازات می شود .

ماده یکصد و سی چهارم:

کشف جرایم، توسط پولیس و تحقیق جرایم و اقامه دعوا علیه متهم در محکمه، از طرف څارنوالي مطابق به احکام قانون صورت میگیرد .

څارنوالي جزء قوه اجرائیه و در اجراءات خود مستقل می باشد .

تشکیل، صلاحیت و طرز فعالیت څارنوالي توسط قانون تنظیم میگردد .

کشف و تحقیق جرایم وظیفوی منسوبین قوای مسلح، پولیس و موظفین امنیت ملی، توسط قانون خاص تنظیم می گردد .

ماده یکصد و سی و پنجم:

اگر طرف دعوا زبانی را که محاکمه توسط آن صورت می گیرد، نداند، حق اطلاع به مواد و اسناد قضیه و صحبت در محکمه به زبان مادری، توسط ترجمان برایش تأمین میگردد.

فصل هشتم

اداره

ماده یکصد و سی و هشتم:

اداره جمهوری اسلامی افغانستان بر اساس واحدهای اداره مرکزی و ادارات محلی، طبق قانون، تنظیم میگردد .

اداره مرکزی به یک عده واحدهای اداری منقسم میگردد که در راس هر کدام یک نفر وزیر قرار دارد .

واحد اداره محلی، ولایت است. تعداد، ساحه، اجزا و تشکیلات ولایات و ادارات مربوط، بر اساس تعداد نفوس، وضع اجتماعی و اقتصادی و موقعیت جغرافیایی توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصد و سی و هفتم:

حکومت با حفظ اصل مرکزیت به منظور تسریع و بهبود امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سهم گیری هر چه بیشتر مردم در انکشاف حیات ملی، صلاحیتهای لازم را مطابق به احکام قانون، به اداره محلی تفویض می نماید .

ماده یکصد و سی و هشتم:

در هر ولایت یک شورای ولایتی تشکیل می شود .

اعضای شورای ولایتی، طبق قانون، به تناسب نفوس، از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم از طرف ساکنین ولایت برای مدت چهارسال انتخاب میگردند .

شورای ولایتی یک نفر از اعضای خود را به حیث رئیس انتخاب می نماید .

ماده یکصد و سی و نهم:

شورای ولایتی در تأمین اهداف انکشافی دولت و بهبود امور ولایت به نحوی که در قوانین تصریح می گردد سهم گرفته و در مسایل مربوط به ولایت مشوره می دهد .

شورای ولایتی وظایف خود را با همکاری اداره محلی اجرا می نماید .

ماده یکصد و چهارم:

برای تنظیم امور و تأمین اشتراک فعال مردم در اداره محلی، در ولسوالی ها و قریه ها، مطابق به احکام قانون، شوراها تشکیل می گردند .

اعضای این شوراها از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم از طرف ساکنین محل برای مدت سه سال انتخاب می شوند .
سهم گیری کوچیان در شوراها محلی مطابق به احکام قانون تنظیم می گردد .

ماده یکصد و چهل و یکم:

برای اداره امور شهری، شاروالی تشکیل می شود .
شاروال و اعضای مجالس شاروالی، از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می شوند .
امور مربوط به شاروالی ها توسط قانون تنظیم میگردند .

ماده یکصد و چهل و دوم

دولت به مقصد تعمیم احکام و تأمین ارزشهای مندرج این قانون اساسی، ادارات لازم را تشکیل می نماید.

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصد و چهل و سوم:

هرگاه به علت جنگ، خطر جنگ، اغتشاش وخیم، آفات طبیعی و یا حالت مماثل، حفظ استقلال و حیات ملی از مجرای که در قانون اساسی تعیین شده، ناممکن گردد، حالت اضطرار از طرف رئیس جمهور با تأیید شورای ملی در تمام یا بعضی از ساحات کشور اعلان می شود.

هرگاه حالت اضطرار بیش از دو ماه دوام نماید، برای تمدید آن، موافقت شورای ملی شرط است.

ماده یکصد و چهل و چهارم:

در حالت اضطرار رئیس جمهور می تواند به مشوره رؤسای شورای ملی و ستره محکمه، بعضی از صلاحیت های شورای ملی را به حکومت انتقال دهد.

ماده یکصد و چهل و پنجم:

در حالت اضطرار، رئیس جمهور می تواند بعد از تأیید روسای شورای ملی و ستره محکمه، تنفیذ احکام ذیل را معطل بسازد و یا بر آن ها قیودی وضع نماید:

- 1- فقره دوم ماده بیست و هفتم.
- 2- ماده سی و نهم.
- 3- فقره دوم ماده سی و هفتم.
- 4- فقره دوم ماده سی و هشتم.

ماده یکصد و چهل و ششم:

در حالت اضطرار، قانون اساسی تعدیل نمی شود .

ماده یکصد و چهل و هفتم:

هرگاه دوره ریاست جمهوری و یا دوره تقنینیه شورای ملی در حالت اضطرار ختم شود، اجرای انتخابات جدید ملتوی گذاشته شده، مدت خدمت رئیس جمهور و اعضای شورای ملی تا چهار ماه تمدید می شود .

هرگاه حالت اضطرار بیش از چهار ماه دوام نماید لویه جرگه از طرف رئیس جمهور دعوت می شود .

بعد از ختم حالت اضطرار، در خلال مدت دو ماه، انتخابات برگزار میگردد .

ماده یکصد و چهل و هشتم:

در ختم حالت اضطرار، اقداماتی که بر اساس مواد یکصد و چهل و چهارم و یکصد و چهل و پنجم این قانون اساسی به عمل آمده، بلا فاصله از اعتبار ساقط میگردند.

فصل دهم

تعدیل

ماده یکصد و چهل و نهم:

اصل پیروی از احکام دین مقدس اسلام و نظام جمهوری اسلامی تعدیل نمی شوند .
تعدیل حقوق اساسی اتباع صرف به منظور بهبود حقوق آنان مجاز می باشد .
تعدیل دیگر محتویات این قانون اساسی، نظر به تجارب و مقتضیات عصر، با رعایت

احکام مندرج مواد شصت و هفتم و یکصد و چهل و ششم این قانون اساسی، با پیشنهاد رئیس جمهور یا اکثریت اعضای شورای ملی صورت می گیرد .

ماده یکصد و پنجاهم:

به منظور اجرای پیشنهاد تعدیل، هیئتی از بین اعضای حکومت، شورای ملی و ستره محکمه به فرمان رئیس جمهور تشکیل گردیده، طرح تعدیل را تهیه می کند .
برای تصویب تعدیل، لویه جرگه بر اساس فرمان رئیس جمهور و مطابق به احکام فصل لویه جرگه دایر می‌گردد .

هرگاه لویه جرگه با اکثریت دو ثلث کل اعضا طرح تعدیل را تصویب کند، بعد از توشیح رئیس جمهور نافذ می‌گردد.

فصل یازدهم

احکام متفرقه

ماده یکصد و پنجاه و یکم:

رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزراء، رئیس و اعضای ستره محکمه، لوی خارنوال، روسای بانک مرکزی و امنیت ملی، والیان و شاروالها در مدت تصدی و وظیفه نمی توانند هیچ معامله انتفاعی را با دولت انجام دهند .

ماده یکصد و پنجاه دوم:

رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزراء، رؤسا و اعضای شورای ملی و ستره محکمه، لوی خارنوال و قضات نمی توانند در مدت تصدی و وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده یکصد و پنجاه و سوم:

قضات، خارنوالان، صاحب منصبان قوای مسلح و پولیس و منسوبین امنیت ملی، در مدت تصدی و وظیفه نمی توانند در احزاب سیاسی عضویت داشته باشند .

ماده یکصد و پنجاه و چهارم:

دارایی رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزراء، اعضای ستره محکمه و لوی خارنوال قبل و بعد از دوره خدمت، توسط ارگانی که در قانون تعیین میگردد، ثبت، رسیدگی و نشر می شود .

ماده یکصد و پنجاه و پنجم:

برای معاونین رئیس جمهور، وزراء، رؤسا و اعضای شورای ملی و ستره محکمه، قضات و لوی خاړنوال مطابق به احکام قانون معاش مناسب تعیین می‌گردد .

ماده یکصد و پنجاه و هشتم:

کمیسیون مستقل انتخابات برای اداره و نظارت بر هر نوع انتخابات و مراجعه به آرای عمومی مردم در کشور مطابق به احکام قانون تشکیل می‌گردد .

ماده یکصد و پنجاه و هفتم:

کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی مطابق به احکام قانون تشکیل می‌گردد .

اعضای این کمیسیون از طرف رئیس جمهور به تائید ولسی جرگه تعیین می‌گردند.

فصل دوازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصد و پنجاه و هشتم:

لقب بابای ملت و امتیازاتی که توسط لویه جرگه اضطراری سال یکهزار و سه صد و هشتاد و یک هجری شمسی به اعلیحضرت محمد ظاهر شاه، پادشاه سابق افغانستان، اعطا شده است با رعایت احکام این قانون اساسی مادام الحیات برای ایشان محفوظ می باشد .

ماده یکصد و پنجاه و نهم:

مدت بعد از نفاذ این قانون اساسی تا تاریخ افتتاح شورای ملی، دوره انتقال شمرده می شود .

دولت انتقالی اسلامی افغانستان، در دوره انتقال، وظایف ذیل را انجام می دهد:

۱ - اصدار فرامین تقنینی مربوط به انتخابات ریاست جمهوری، شورای ملی و شوراهای محلی در مدت شش ماه .

۲ - اصدار فرامین در مورد تشکیلات و صلاحیت محاکم و آغاز کار روی قانون تشکیلات اساسی در خلال مدت کمتر از یکسال .

۳ - تشکیل کمیسیون مستقل انتخابات .

۴ - انجام اصلاحات لازم به منظور تنظیم بهتر امور اجرایی و قضایی .

5- اتخاذ تدابیر لازم جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی.

ماده یکصد و شصتم:

اولین رئیس جمهور منتخب، سی روز بعد از اعلام نتایج انتخابات، مطابق به احکام این قانون اساسی به کار آغاز می کند .

کوشش همه جانبه صورت می گیرد تا اولین انتخابات رئیس جمهور و شورای ملی با هم در یک وقت صورت بگیرد .

صلاحیت های شورای ملی مندرج در این قانون اساسی تا زمان تاسیس این شوری به حکومت تفویض می شود و ستره محکمه مؤقت به فرمان رئیس جمهور تشکیل می گردد .

ماده یکصد و شصت و یکم:

شورای ملی، وظایف و صلاحیت های خود را به مجرد تاسیس، مطابق به احکام این قانون اساسی، اعمال می کند .

بعد از دایر شدن اولین جلسه شورای ملی، در خلال مدت سی روز، حکومت و ستره محکمه مطابق به احکام این قانون اساسی تشکیل می گردند .

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان تا زمانیکه رئیس جمهور منتخب به کار آغاز کند اجرای وظیفه می نماید .

ارگانهای اجرایی و قضایی دولت با رعایت حکم فقره چهارم ماده یکصد و پنجاه و نهم این قانون اساسی، الی تشکیل حکومت و ستره محکمه به وظایف خود ادامه میدهند .

فرامین تقنینی که از آغاز دوره مؤقت به بعد نافذ گردیده است به اولین جلسه شورای ملی ارجاع می گردند .

این فرامین تا زمانیکه از طرف شورای ملی لغو نگردیده باشند نافذ می باشند .

ماده یکصد و شصت و دوم:

این قانون اساسی از تاریخ تصویب لویه جرگه نافذ و از طرف رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان توشیح و اعلام میگردد .

با انفاذ این قانون اساسی، قوانین و فرامین تقنینی مغایر احکام آن ملغی می باشد .

منبع: [وبسایت وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان](#)